

Novitates Theriologicae • Pars 12 (2021)

p-ISSN 2709-491X • e-ISSN 2709-4928

Вид у біології: теорія та практика. За редакцією І. Загороднюка. Українське теріологічне товариство та Національний науково-природничий музей НАН України. Київ, 2021. 396 с. (Серія: *Novitates Theriologicae*. Pars 12)

Species in Biology: Theory and Practice. Edited by I. Zagorodniuk. Ukrainian Theriological Society and National Museum of Natural History, NAS of Ukraine. Kyiv, 2021. 396 pp. (Series: *Novitates Theriologicae*; Pars 12)

Видання присвячено матеріалам семінару, ініційованого Українським теріологічним товариством спільно з Національним науково-природничим музеєм, за темою «Вид у біології». У виданні представлено низку публікацій з оригінальними доробками та оглядами українських науковців та зарубіжних колег за темою «виду» — від його суто ейдологічних трактувань до практичних засад застосування в різних галузях біології. Збірник містить 35 праць, у т. ч. 12 праць теріологічного типу або праці загального плану, підготовлені теріологами.

The volume is devoted to seminar proceedings initiated by the Ukrainian Theriological Society along with the National Museum of Natural History titled “Species in Biology.” The issue includes publications presenting original contributions and reviews by Ukrainian and foreign scientists on the topic of “species”, from its purely eidological interpretations to use in practice in various fields of biology. The collection contains 35 works, including 12 articles in the field of theriology or in general issues prepared by theriologists.

Редколегія випуску:

З. Баркасі (заступник голови), А. Волох, В. Гриценко, І. Євстаф’єв, І. Ємельянов, І. Загороднюк (голова, упорядник), М. Коробченко, Е. Король, С. Мосякін, К. Очеретна, В. Палій, Л. Рековець, Н. Шиян.

Редагування, верстка, макет: Ігор Загороднюк

Редактор англomовних текстів: Золтан Баркасі

p-ISSN 2709-491X • e-ISSN 2709-4928

Видання вільно поширюється за умовами ліцензії CC BY-SA

Novitates Theriologicae

Pars 12 • 2021

Bulletin of the Ukrainian Theriological Society
Бюлетень Українського Териологічного Товариства

<http://terioshkola.org.ua/ua/novitates.htm>

p-ISSN 2709-491X • e-ISSN 2709-4928

ЗМІСТ

Вступна частина

Передмова редактора. Editor's foreword 9–12

Розділ 1. Загальні питання ейдології

Артем'єва, Є. Види-двійники як результат мікроеволюції (на прикладі лускокрилих) 13–23

Гордовський, О. Філософія еволюції 24–28

Гриценко, В. П. Критерії видів з точки зору палеонтології та іхнології, можливості використання іхнофосилій в геології 29–47

Загороднюк, І. Емерджентні властивості виду: існування між популяціями та угрупованнями 48–59

Межжерін, С. В. Генетична концепція виду та її універсальність 60–68

Павлінов, І. Я. Концептуалізація проблеми виду 69–85

Протасов, О. О. Вид з точки зору біоценології 86–96

Рековець, Л., Л. Кузьменко. Вид як система в системі 97–104

Розділ 2. Еволюція та процеси видоутворення

Артем'єва, Є. Про процеси симпатричного видоутворення в групі «жовтих» плісок на території Середнього Поволжя 105–111

Волох, А. Гібридизація у роді *Cervus* 112–126

<i>Дикань, Н. І.</i> Теоретичні засади систематичного вивчення викопних остракод (Arthropoda, Crustacea) у контексті проблеми виду в палеонтології	127–139
<i>Доценко, І. Б.</i> Про місце партеногенетичних хребетних в еволюційному потоці та застосовність до них поняття «вид»	140–152
<i>Євстаф'єв, І. І. Загороднюк.</i> Зоонози як фактор еволюції, динаміки популяцій та видоутворення	153–172
<i>Зіненко, О.</i> Континуум видоутворення та видові відносини між популяціями: у пошуках компромісу між теорією та практикою систематики	173–179
<i>Попова, Л., Л. Рековець.</i> Екологічний і географічний критерії виду у четвертинних ссавців, на прикладі ховрахів підроду <i>Colobotis</i> (Sciuridae, Rodentia)	180–195

Розділ 3. Особливості груп (ботаніка, мікробіологія)

<i>Ена, А. В.</i> Із виду в сорт та зворотно	196–202
<i>Мельник, В. І.</i> Про видову самостійність <i>Carlina cirsioides</i> Klokov (Asteraceae)	203–212
<i>Палій, В., В. Гриценко, С. Мосякін.</i> <i>Nemiana</i> Palij та <i>Beltanelliformis</i> Menner (<i>Beltanelloides</i> (Sokolov)) — синоніми чи різні роди?	213–220
<i>Паллаг, О., Н. Бойко.</i> Поняття виду та штаму мікроорганізмів за умов формування біоплівки як надорганізмових систем	221–226
<i>Тохтарь, В. К.</i> Вислизаючі критерії видів і парадигми ботаніки	227–236
<i>Шиндер, О. І.</i> Таксономічний комплекс <i>Centaurea stoebe</i> s. l. (Asteraceae) у флорі України	237–251

Розділ 4. Особливості груп (зоологія)

<i>Глотов, С.</i> Морфологічна мінливість сперматеки у <i>Mocyta fungii</i> (Insecta: Staphylinidae)	252–266
<i>Дернов, В.</i> Географічне поширення та видова діагностика представників карбон-пермського роду <i>Gzheloceras</i> (Cephalopoda: Nautiloidea)	267–273
<i>Моргун, Г. М., М. О. Сон, С. Ю. Утевський.</i> Унікальність концепції виду в молюсків роду <i>Corbicula</i> через невідповідність мітохондріального та ядерного геномів	274–280

<i>Ковальчук, О.</i> Питання видової діагностики палеоіхтіологічного матеріалу	281–288
<i>Саварин, А. А.</i> До питання про диференціацію видів <i>Crociodura leucodon</i> та <i>C. suaveolens</i> фауни Білорусі: шви потиличного відділу	289–291
<i>Сударикова, Є.</i> До проблеми краніологічної диференціації двох видів зелених мавп: <i>Chlorocebus pygerythrus</i> и <i>C. aethiops</i> (Cercopithecidae, Primates)	292–299
<i>Харчук, С.</i> Огляд історії таксономії і критеріїв виду в родині котів (Felidae)	300–314

Розділ 5. Облік, моніторинг, охорона

<i>Канарський, Ю. В.</i> Рецентні зміни різноманіття ентомофауни у лучно-степових оселищах північно-західного Поділля (на прикладі Lepidoptera)	315–325
<i>Очеретна, К.</i> Зміни знань про обсяг фауни: крива видового накопичення у стосунку до жуків-пліснявиків Карпат	326–333
<i>Тимошенко, В.</i> Що потрібно для збереження хоча б одного виду тварин на окремо взятій заповідній ділянці?	334–341
<i>Фесенко, Г. В.</i> Значення уявлення про вид у формуванні вітчизняного зоологічного називництва	342–357
<i>Шиян, Н. М.</i> Колекції типів рослин та грибів в Україні: реалії та перспективи	358–370

Розділ 6. Персоналії та хроніка

<i>Артем'єва, О. О.</i> Сучасна еволюціоністика та погляди О. Любищева на проблему виду	371–379
<i>Загороднюк, І.</i> Київський період наукової роботи Феодосія Добржанського: ключові віхи та колеги (історія однієї фотографії)	380–395
Інформація про випуск	396

Contents

Introduction

Editor's foreword [ua, en] 9–12

Chapter 1. General issues of eidology

Artemieva, E. Sibling species as a result of microevolution (a case study of Lepidoptera) [ru] 13–23

Hordovskyi, A. The philosophy of evolution [ru] 24–28

Grytsenko, V. Species criteria in palaeontology and ichnology and the possibilities of using ichnofossils in geology [ua]..... 29–47

Zagorodniuk, I. Emergent features of species: existence between populations and communities [ua] 48–59

Mezhzherin, S. V. The genetic species concept and its versatility [ru] 60–68

Pavlinov, I. Ya. Conceptualization of the species problem [en] 69–85

Protasov, A. A. Species from the viewpoint of biocoenology [ru] 86–96

Rekovets, L., L. Kuzmenko. Species as a system within a system [ua] 97–104

Chapter 2. Evolution and speciation

Artemieva, E. On the processes of sympatric speciation in the group of "yellow" wagtails in the Middle Volga region [ru] 105–111

Volokh, A. Hybridization in the genus *Cervus* [ua] 112–126

Dykan, N. Some theoretical aspects of the systematic study of fossil ostracods (Arthropoda, Crustacea, Ostracoda) in the context of species problems in palaeontology [ua] 127–139

Dotsenko, I. On the position of parthenogenetic vertebrates in the evolutionary flow and the applicability of species concept to them [ru] 140–152

Evstafiev, I., I. Zagorodniuk. Zoonoses as factor of evolution, population dynamics, and speciation [ua] 153–172

<i>Zinenko, O.</i> The speciation continuum and species relations between populations: in search of agreement between the theory and practice of systematics [ua]	173–179
<i>Popova, L., L. Rekovets.</i> Ecological and geographical criteria of species in Quaternary mammals on the example of ground squirrels of the subgenus <i>Colobotis</i> (Sciuridae, Rodentia) [ua]	180–195

Chapter 3. Specifics of groups (botany, microbiology)

<i>Yena, A. V.</i> From species to cultivar and backwards [ru]	196–202
<i>Melnyk, V.</i> On the species independence of <i>Carlina cirsioides</i> Klokov (Asteraceae) [ua]	203–212
<i>Paliy, V., Grytsenko, V., Mosyakin, S.</i> Are <i>Nemiana Paliy</i> and <i>Beltanelloides Sokolov</i> synonyms or different genera? [ua]	213–220
<i>Pallah, O., N. Boyko.</i> Concepts of species and strain in relation to microorganisms under formation of biofilms as superorganismic systems [ua] ..	221–226
<i>Tokhtar, V. K.</i> Elusive species criteria and paradigms of botany [ru]	227–236
<i>Shynder, O.</i> The taxonomic complex <i>Centaurea stoebe</i> s. l. (Asteraceae) in the flora of Ukraine [ua]	237–251

Chapter 4. Specifics of groups (zoology)

<i>Glotov, S. V.</i> Morphological variation of the spermatheca of <i>Mocyta fungi</i> (Insecta: Staphylinidae) [ua]	252–266
<i>Dernov, V.</i> Geographical distribution and species diagnostics of the Carboniferous and Permian genus <i>Gzheloceras</i> (Cephalopoda: Nautiloidea) [ua]	267–273
<i>Morhun, H., M. O. Son, S. Utevsky.</i> Unique issues of the species concept in molluscs of the genus <i>Corbicula</i> : a mismatch of mitochondrial and nuclear genomes [ua]	274–280
<i>Kovalchuk, O.</i> Issues of species diagnostics of fossil fishes [ua]	281–288
<i>Savarin, A. A.</i> On the craniological differentiation of <i>Crociodura leucodon</i> and <i>C. suaveolens</i> of the Belorussian fauna species: occipital sutures [ru]	289–291
<i>Sudarikova, E.</i> On the problem of craniological differentiation in two species of the green monkeys: <i>Chlorocebus pygerythrus</i> and <i>C. aethiops</i> (Cercopithecidae, Primates) [ru]	292–299
<i>Kharchuk, S.</i> A review of the history of taxonomy and species criteria in the family Felidae [ua]	300–314

Chapter 5. Survey, monitoring, and conservation

<i>Kanarsky, Y.</i> Recent changes of entomofaunal diversity in meadow-steppe habitats of northwest Podillia (on example of Lepidoptera) [ua]	315–325
<i>Ocheretna, K.</i> Changes of knowledge on the fauna volume: species discovery curve in case of silken-fungus beetles of the Carpathians [ua]	326–333
<i>Timoshenkov, V.</i> What is needed to preserve at least one animal species in a particular protected area? [ua]	334–341
<i>Fesenko, H. V.</i> Importance of idea about species in forming the common zoological nomenclature [ua]	342–357
<i>Shiyan, N. M.</i> Type collections of plants and fungi in Ukraine: realities and prospects [ua]	358–370

Chapter 6. Personalities and chronicles

<i>Artemieva, E.</i> Modern evolutionism and the views of A. A. Lyubishchev on the problem of species [ru]	371–379
<i>Zagorodniuk, I.</i> Theodosius Dobrzhansky's scientific work in Kyiv: key milestones and colleagues (a story of one photograph) [ua]	380–395
Information about the volume [ua]	396

Цей випуск *Novitates Theriologicae* присвячено темі «Вид у біології» — одній із засадничих у дослідженнях структури та еволюції біотичного різноманіття. Видання впорядковане з нагоди 100-річчя початку наукової роботи Феодосія Добржанського (1900–1975), який розпочав свою наукову кар'єру 1 червня 1921 року в штаті Зоологічного музею Всеукраїнської академії наук у Києві, а у подальшому став одним із найвідоміших еволюційних біологів світу, серед доробків якого є низка праць про вид, зокрема й глава «*Види як природні одиниці*» в епохальній монографії «*Генетика і походження видів*» (Dobzhansky 1937)

